

Круш П.В.

кандидат економічних наук, професор

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Мурін О.О.

Студент

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті досліджено сутність механізму управління прибутковістю діяльності підприємства у сучасних умовах. Зокрема, визначено основні елементи та етапи реалізації механізму управління прибутковістю діяльності підприємства. Обґрунтовано ключові принципи реалізації механізму управління прибутковістю, серед яких основними визначено: інтегрованість із загальною системою управління підприємством, комплексний характер прийняття управлінських рішень, високий динамізм управління, варіативність підходів до розробки окремих управлінських рішень, орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства. Запропоновано враховувати у процесі формування та реалізації механізму управління прибутковістю діяльності підприємств низку умов, які визначаються факторами безпосереднього внутрішнього середовища та взаємозв'язками між підсистемами управління підприємством. Визначено вагому роль управлінських кадрів, їх здатностей та компетенцій у процесі формування та імплементації у діяльність підприємств механізму управління прибутковістю, його адаптації до умов середовища.

Ключові слова: прибуток; прибутковість; управління прибутком; фінансові результати; ресурси; механізм управління прибутковістю діяльності.

Постановка проблеми. Прибуток є важливим показником ефективності господарської діяльності підприємства, оскільки він сигналізує про його фінансове благополуччя. Прибуток забезпечує можливість підприємств у розраховуватися з а свої ми зобов'язаннями, фінансувати т а розширювати виробнич у діяльність, забезпечувати зростання науково-технічного потенціалу. З а рахунок прибутку підприємство купує нове устаткування, створює запаси, збільшує власний капітал, забезпечує власний розвиток і нарощення власного потенціалу. У збільшенні прибутку зацікавлені як підприємство, так і держава, для якої податок на прибуток є джерелом підвищення доходної частини бюджету.

В той же час, усіх зацікавлених осіб цікавить не стільки абсолютний показник прибутку, скільки прибутковість, яка найбільш повно характеризує ефективність діяльності суб'єкта господарювання у контексті спроможності не лише отримання прибутку, а й найбільш оптимальний його розподіл та використання.

Саме тому процес управління прибутковістю передбачає виявлення внутрішніх резервів зростання, а також раціональний розподіл та використання прибутку для досягнення необхідного ефекту від здійснюваної діяльності. Такий підхід вимагає формування відповідного механізму

управління прибутковістю діяльності як сонови для оптимізації усіх бізнес-процесів діяльності підприємства, їх орієнтування на раціональний розподіл і відтворення обмежених економічних ресурсів, оптимізацію процесів використання авансованого капіталу для його трансформування у прибуток, задоволення інтересів зацікавлених сторін і стимулювання процесу розширеного суспільного відтворення.

Метою статті є обґрунтування сутності механізму управління прибутковістю діяльності підприємства у сучасних умовах, які характеризуються зростанням рівня невизначеності та посиленням конкурентної боротьби.

Виклад основного матеріалу. Головною метою підприємницької діяльності є отримання позитивного економічного ефекту у вигляді прибутку. Саме існування поняття прибутку в економічній системі пов'язано з наявністю товарно-грошових відносин, виникненням та розвитком інституту приватної власності [4, с. 44], зміною умов приватно-державного партнерства та розширенням відповідальності і функцій усіх суб'єктів економіки. Прибуток як економічна категорія показує результати господарської діяльності підприємства та є найважливішим показником його фінансового результату [3, с. 457].

З цих позицій він опосередковано є об'єктом управлінського впливу і вимагає коцентрації зусиль усіх структурних підрозділів на формуванні умов до його отримання та найбільш оптимального розподілу з метою забезпечення зростання і розвитку діяльності підприємств. Це свідчить про стратегічну орієнтацію процесу управління прибутковістю. Її можна та доцільно розглядати у розрізі перспективних орієнтирів діяльності підприємства на основі аналізу, оцінки та прогнозування стану ринкового середовища, визначення рівня одержуваного прибутку і можливостей його використання для формування умов не лише простого, а і розширеного відтворення діяльності на мікро- та макрорівнях. Саме тому розроблення альтернативних варіантів вирішення тактичних і стратегічних завдань, а також можливість моделювання альтернативних варіантів діяльності підприємств залежить від інтегрованості управління прибутковістю у загальну систему управління підприємством [5, с. 28–36].

Формування прибутку на підприємстві є початковим і основним етапом у процесі управління прибутковістю, який визначає подальші дії менеджменту щодо його розподілу і використання.

Серед основних елементів процесу управління прибутковістю діяльності підприємства як невід'ємної частини загальної системи управління підприємством найчастіше розглядаються наступні: обрані концепції, методичне та методологічне, організаційне та інше забезпечення процесу управління, безпосередня організація формування прибутку від усіх видів діяльності, його використання та розподіл шляхом погашення сплати податкових та інших зобов'язань і визначенням тих частин, що споживаються і капіталізуються.

Усі зазначені елементи вимагають від менеджменту підприємства чіткої координації зусиль, належного розуміння специфіки предметної області та тенденцій середовища функціонування для того, щоб налагодити роботу за функціональними підрозділами чи бізнес-процесами таким чином, щоб при мінімізації витрат та дотриманні умов якості забезпечувати зростання прибутковості і задоволення інтересів прямих зацікавлених сторін.

Це вимагає запровадження відповідного механізму, який буде враховувати необхідність забезпечення динамічної стійкості адаптивності та зростання загальної ефективності функціонування суб'єкта господарювання.

Аналіз наукової літератури свідчить, що основні етапи реалізації механізму управління прибутковістю діяльності можна представити через функціональний підхід (рис. 1).

Таким чином, як видно з рис. 1, механізм управління прибутковістю складається із кількох основних етапів.

На першому етапі управління прибутковістю фінансовий менеджер та функціональні служби повинні проаналізувати динаміку та структуру одержуваних доходів та здійснюваних витрат [2, с. 17] у динаміці та з урахуванням прогнозів щодо динаміки факторного впливу. Ключова роль має бути відведена врахуванню факторів впливу безпосереднього середовища діяльності.

На другому етапі необхідно розробити прогноз, що врахує факторну динаміку за усіма видами діяльності на середньострокову та короткострокову перспективу. Вважаємо, що в умовах криз та політичної і соціально-економічної нестабільності довгострокові прогнози матимуть суттєву похибку.

На четвертому етапі відбувається підпорядкування діяльності підприємства вимогам внутрішнього та зовнішнього середовища впливу, можливостям та ресурсному забезпеченню діяльності підприємства. Загалом – це відповідна організація і регулювання, в т.ч. через уведення змін, діяльності підприємства таким чином, щоб досягати поставлених цілей у частині прибутковості. Цей етап передбачає такі дії, які спрямовані на підвищення доходів від усіх видів діяльності підприємства.

П'ятий етап, по суті, характеризує необхідність аналізу результативності прийнятих та реалізованих рішень і запуску управлінського циклу знову, проте, з урахуванням набутого досвіду та проведеного аналізу.

Практика управління прибутковістю діяльності підприємства свідчить про те, що найбільш ефективна та раціональна система управління, у т.ч. і механізм її реалізації має базуватись на ключових принципах, серед яких, на нашу думку, доцільно виділити наступні (табл. 1).

Для ефективного управління прибутковістю, крім того, доцільно здійснити аналіз наявної системи управління підприємством, у т.ч. через призму функціональної та процесної орієнтації його структурних елементів, системи їх

аналізу та аудиту, організації планово-економічної діяльності, функціональної доцільності, економічності, якісного кадрового забезпечення тощо.

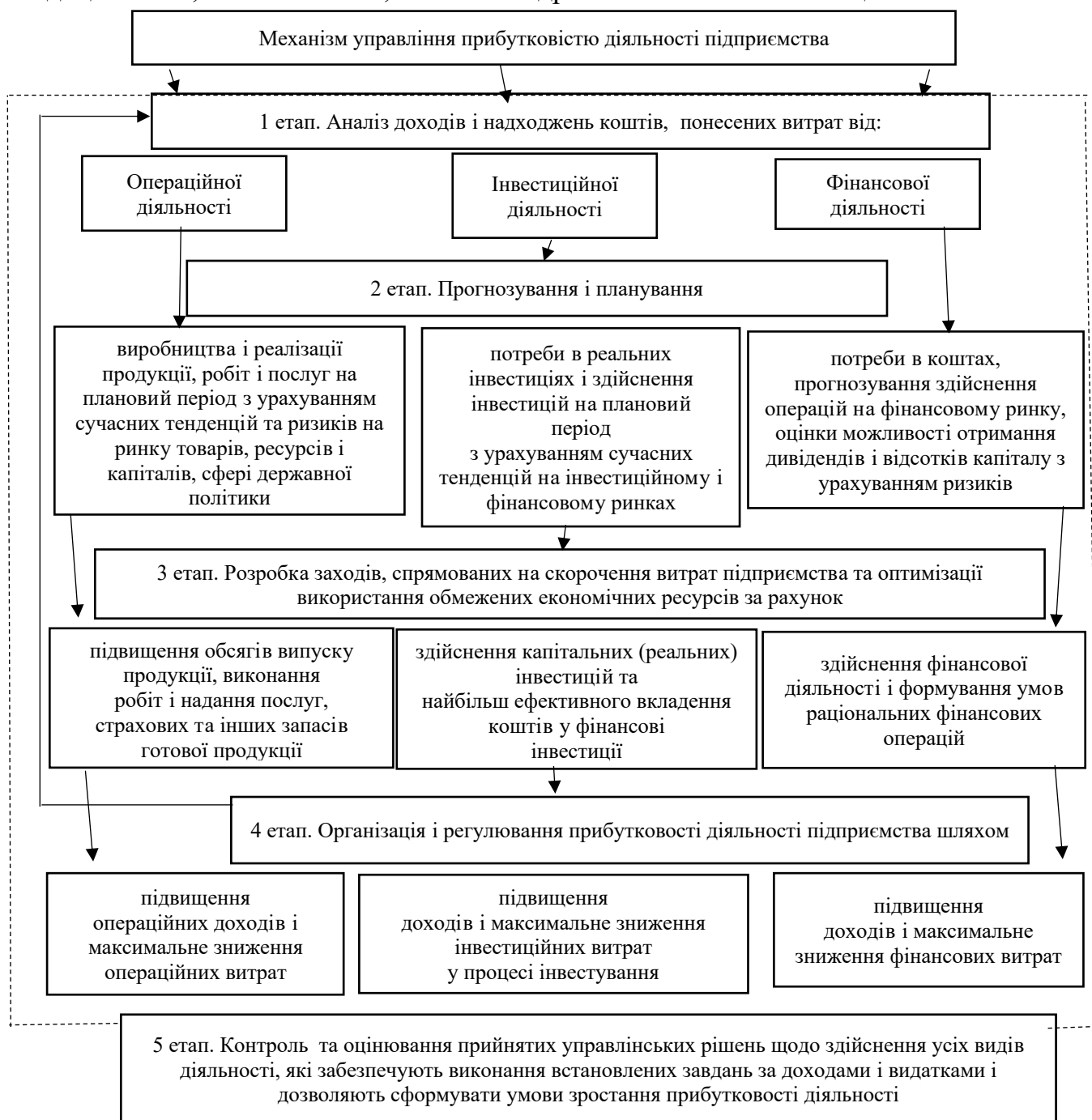

Рисунок 1 – Етапи реалізації механізму управління прибутковістю діяльності підприємства за функціональним підходом (побудовано на основі [2,с. 17])

Таким чином, розроблення та імплементація у діяльність підприємств механізму управління прибутковістю дозволяє визначати шляхи найбільш ефективного формування та оптимального розподілу прибутку у стратегічній перспективі з метою забезпечення розвитку підприємства та зростання його ринкової вартості.

Таблиця 1 – Базові принципи реалізації механізму управління прибутковістю діяльності підприємства

Принцип	Характеристика
Інтегрованість із загальною системою управління підприємством	Враховуючи те, що прибуток є основним узагальнюючим показником діяльності всього підприємства, то будь-які управлінські рішення, в остаточному підсумку, впливають на його обсяг. Тому управління прибутковістю діяльності повинне бути безпосередньо пов'язане з усією системою управління суб'єктом господарювання.
Комплексний характер прийняття управлінських рішень	Принцип комплексності є необхідною передумовою ефективної роботи системи управління прибутковістю діяльності як основи забезпечення ефективного розвитку підприємства, оскільки він передбачає наявність тісних взаємозв'язків та узгодженості між управлінськими рішеннями окремих ланок системи управління прибутком. Наявність взаємоузгодженості в управлінській діяльності є гарантією раціональності політики управління.
Високий динамізм управління	Трансформація вітчизняної та світової системи господарювання, а також зміни умов зовнішнього й внутрішнього бізнес-середовища вимагають від управління прибутковістю діяльності здібності швидко пристосовуватися до цих змін.
Варіативність підходів до розробки окремих управлінських рішень	Найбільш вірне управлінське рішення щодо корегування прибутковості діяльності підприємства можна сформулювати тільки в тому випадку, якщо аналізуються найбільш імовірні альтернативні сценарії реалізації господарської діяльності підприємства в умовах факторного впливу середовища його діяльності
Орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства	Формування цілей управління прибутковістю діяльності повинне здійснюватися з урахуванням стратегічних пріоритетів розвитку суб'єкта підприємництва загалом.

Джерело: складено автором за даними [1, с. 48-50; 22, с. 272].

Виходячи із мети управління прибутковістю у процесі організації та реалізації механізму управління доцільно наскрізно враховувати наступне [6,с.31]:

а) оптимізація обсягу прибутку має відповідати ресурсному потенціалу підприємства й ринковій кон'юктурі;

б) має бути враховано доцільність досягнення максимально можливої відповідності між обсягом сформованого прибутку й припустимим рівнем ризику. Між цими параметрами спостерігається прямо пропорційна залежність;

в) забезпечення високої якості сформованого прибутку шляхом реалізації відповідних заходів і з урахуванням можливостей підприємства. Це означає, що резерви росту повинні бути, в першу чергу, реалізовані за рахунок операційної (поточної) діяльності й реального інвестування чистого прибутку, що створює базу для подальшого розвитку підприємства;

г) формування за рахунок прибутку обсягу фінансових ресурсів, достатніх для розвитку підприємства в майбутньому є пріоритетним завданням у процесі

ідентифікації джерел фінансування діяльності. Ці грошові ресурси концентруються в складі фонду нагромадження й направляються на фінансування витрат капітального характеру;

д) розробка ефективних програм участі персоналу в прибутку підприємства, що дозволяють зблизити інтереси власників і найманих робітників (безпосередня мотивація до зростання прибутковості діяльності);

е) створення умов для збільшення ринкової вартості підприємства, що визначається рівнем капіталізації прибутку. Підприємство самостійно встановлює пропорції розподілу прибутку на таку, що капіталізується й споживану її частини;

ж) оцінювання конкурентоспроможності продукції. Зокрема, шляхом використання ABC-XYZ-аналізу дозволить оптимізувати політику і стратегію управління прибутковістю поряд з іншими сучасними методиками конкурентного аналізу;

з) висококваліфікований персонал, зокрема задіяний у процесах управління (формування, розподіл прибутку, підтримання належного рівня його розміру та нарощення з мінімальними репутаційними та фінансовими ризиками) виступає ключовим ресурсом зростання прибутковості;

к) успішний, прибутковий, конкурентоздатний бренд, позитивний імідж та бездоганна репутація на ринку в умовах загостреної конкурентної боротьби залежить від комплексності рішень, які реалізуються, в т.ч. політики і стратегії роботи з фінансовими та іншими партнерами у процесі управління прибутковістю діяльності;

л) інноваційність та високотехнічність виробництва є пріоритетним напрямом політики розподілу прибутку господарюючого суб'єкта.

Імплементация та реалізація механізму управління прибутковістю діяльності підприємства при дотриманні відповідних принципів та організації підсистем управління здатна забезпечувати швидку адаптацію до умов середовища, а також проактивну поведінку на ринку.

Висновки. Отже, механізм управління прибутковістю діяльності підприємства має бути органічно інтегрованим із загальною системою управління господарюючим суб'єктом, адже прийняття управлінських рішень у різних сферах діяльності прямо або опосередковано впливає на рівень прибутку, який, у свою чергу, є основним джерелом фінансування розвитку підприємства та зростання доходів зацікавлених сторін.

Таким чином, розроблення та імплементация у діяльність підприємств механізму управління прибутковістю дозволяє визначити шляхи найбільш ефективного формування та оптимального розподілу прибутку у стратегічній перспективі з метою забезпечення розвитку підприємства та зростання його ринкової вартості. Імплементация та реалізація механізму управління прибутковістю діяльності підприємства здатна забезпечувати швидку адаптацію до умов середовища, а також проактивну поведінку на ринку. При цьому підприємство має дотримуватись системи базових принципів реалізації механізму управління прибутковістю та бути забезпеченою якісними управлінськими кадрами з відповідними навчаннями та компетенціями.

Список використаних джерел

1. Бланк И. А. Управление прибылью. К. : Ника-Центр, Эльга, 2002. 752 с.
2. Блажевич О. Г., Сафонов Н. С. Управление прибылью предприятия. *Научный вестник: Финансы, банки, инвестиции*. 2017. № 4. С. 14–23.
3. Коваленко Д. І., Бейгул В. І. Формування стратегії управління прибутковістю підприємства. *International scientific journal*. 2015. № 2. С. 43–48.
4. Вінярська М. Р., Пилипенко Л. М. Економічна сутність результату в діяльності підприємства. *Сучасні проблеми економіки і менеджменту* : тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції, Львів, 10–12 листопада 2011 року, присвяченої 45-річчю Інституту економіки і менеджменту та 20-річчю Інституту післядипломної освіти Національного університету «Львівська політехніка». Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. С. 457–458.
5. Звірько Г.П. Методичні підходи до аналізу прибутковості господарської діяльності господарського суб'єкта господарювання. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. 2011. № 7. С. 28–36.
6. Бочаров В. В. Финансовое моделирование: Учеб. Пособие [Текст] / В.В. Бочаров – СПб.: Питер, 2000.– 208 с.

Круш П.В.

кандидат экономических наук, профессор Национальный технический университет Украины

«Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского»

Мурин А.А.

студент Национальный технический университет Украины

«Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского»

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ДОХОДНОСТЮ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В статті досліджено сутність механізму управління доходністю діяльності підприємства в сучасних умовах. В частині, визначено основні елементи та етапи реалізації механізму управління доходністю діяльності підприємства. Обґрунтовано ключові принципи реалізації механізму управління доходністю, серед яких основними визначено: інтегрованість з загальною системою управління підприємством, комплексний характер прийняття управлінських рішень, високий динамізм управління, варіативність підходів до розробки окремих управлінських рішень, орієнтованість на стратегічні цілі розвитку підприємства. Предложено враховувати в процесі формування та реалізації механізму управління доходністю діяльності підприємств ряд умов, які визначаються факторами безпосередньої внутрішньої середовища та взаємозв'язку між підсистемами управління підприємством. Визначено важливу роль управлінських кадрів, їхніх здатностей та компетенцій в процесі формування та імплементації в діяльність підприємств механізму управління доходністю, його адаптації до умов середовища.

Ключевые слова: прибыль; доходность; управление прибылью; финансовые результаты; ресурсы; механизм управления прибылью деятельностью.

Krush P.V.

*candidate of Economic Sciences, Professor
Igor Sikorsky Kiev Polytechnic Institute*

Murin O.O.

student, Igor Sikorsky Kiev Polytechnic Institute

MECHANISM OF PROFIT MANAGEMENT OF ENTERPRISES IN MODERN CONDITIONS

The essence of the mechanism of profitability management of the enterprise activity in modern conditions is investigated in the article. In particular, the main elements and stages of implementation of the enterprise profit management the mechanism are identified. The key principles of profitability management mechanism are substantiated, among which the main ones are defined: integration with the general management system of the enterprise, complex character of managerial decision-making, high management dynamism, variability of approaches to development of separate management decisions, orientation on strategic goals of enterprise development. It is proposed to take into account in the process of formation and implementation the mechanism of enterprises profitability management a number of conditions that are determined by the factors of the immediate internal environment and the relationships between the subsystems of enterprise management. The important role of managerial staff, their abilities and competencies in the process of formation and implementation in the activities of enterprises mechanism of profitability management, its adaptation to environmental conditions is determined.

Key words: profit; profitability; profit management; financial results; resources; profitability management mechanism.

Круш П.В.

kafedra_ep@yandex.ru

Мурін О.О.

murin-aleksei@ukr.net